

Assessment of enforcement actions performed by bailiffs – a case study

Ocena działań egzekucyjnych wykonywanych przez komorników – studium przypadku

Summary: The principle of increasing the trust of a participant in the proceedings to public authority and the openness of proceedings are a principled principle set out in the Code of Administrative Procedure (hereinafter: Kpa) and the Code of Civil Procedure (hereinafter: Kpc).

In the light of the established jurisprudence, trust in public authorities, including court proceedings, is aimed at convincing that a person or institution can be trusted and that the information is true, in accordance with the letter of the law, and the person who does it has the appropriate skills to interpret it in order to use this knowledge correctly and to pass it on in a way that is accessible to every person. Such behavior is intended not only to quickly end the proceedings, but also to show the participant of the proceedings that his rights and rights are respected by public authorities.

This goal, on the other hand, can be achieved only by observing many other principles enshrined not only in the Code of Administrative Procedure and the Code of Civil Procedure but also in the Constitution itself. The principle of citizens' trust in state bodies is considered to be a clamp that binds together all the general rules of conduct. This is the principle that is the broadest in terms of scope, and it is possible to increase citizens' trust in state bodies by taking all actions necessary to thoroughly explain the actual state of affairs.

Keywords: determination of the enforcement fee, openness of the proceedings, the principle of increasing trust, judgments of the court bailiff.

Streszczenie: Zasada pogłębienia zaufania uczestnika postępowania do władzy publicznej oraz jawności postępowań to pryncypialna zasada ustalona w Kodeksie postępowania administracyjnego (dalej: Kpa) oraz Kodeksie postępowania cywilnego (dalej: Kpc).

W świetle utartej linii orzeczniczej zaufanie do organów władzy publicznej, w tym postępowań sądowych, ma na celu przekonanie, że jakiejś osobie lub instytucji można ufać oraz że informacje są prawdziwe, zgodne z literą prawa, jak również że osoba, która to robi, ma odpowiednie umiejętności do interpretacji w celu prawidłowego wykorzystania tej wiedzy i przekazania jej w sposób przystępny dla każdej osoby. Takie zachowanie ma na celu nie tylko szybkie zakończenie postępowania, lecz również ukazanie uczestnikowi postępowania, że jego prawa i uprawnienia są respektowane przez organy władzy publicznej.

Cel ten natomiast osiągnięty może być tylko przy przestrzeganiu wielu innych zasad zapisanych nie tylko w Kpa i Kpc, ale również w samej Konstytucji. Zasada zaufania obywateli do organów państwa uznawana jest za klamrę, która spina całość ogólnych zasad postępowania. Zasada zaufania jest najszersza pod względem zakresu oraz podniesienia zaufania obywateli do organów państwa oraz służy podejmowaniu wszelkich działań niezbędnych do dokładnego wyjaśnienia stanu faktycznego¹.

Słowa kluczowe: ustalenie opłaty egzekucyjnej, jawność postępowania, zasada pogłębienia zaufania, orzeczenia komornika sądowego.

Wprowadzenie

Postępowanie egzekucyjne rodzi już samo w sobie dużą ilość emocji, niestety najczęściej są to emocje negatywne, skierowane do komorników. Komornicy² jako egzekutorzy wydanych wyroków w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej są postrzegani nie tylko przez społeczeństwo jako osoby bogacące się na krzywdzie ludzi, osoby nieempatyczne i nieudzielające żadnych informacji. Takie działania sprowadzają się do tego, że nie tylko ten zawód jest nielubiany przez

¹ Wyrok WSA w Warszawie z 08.12.2010 r., VIII SA/Wa 640/10, LEX nr 760393.

² K. Flaga-Gieruszyńska, A. Zieliński, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, wyd. 10, 2019, s. 1510.

społeczeństwo, lecz pogłębia się kwestia nieufności. Na potrzebę artykułu zostało wzięte pod uwagę nie samo postępowanie egzekucyjne prowadzone przez komorników sądowych, lecz sposób wydawania przez nich orzeczeń, skupiając uwagę w szczególności na orzeczeniach ustalających opłatę egzekucyjną.

Wstęp

Celem badań jest analiza stanu prawnego w Polsce pod kątem możliwości nadużyć ze strony organów egzekucyjnych w związku z wydanymi przez nich postanowieniami o wysokości opłat egzekucyjnych i braku możliwości poprawnej weryfikacji przez uczestnika postępowania zarówno dłużnika, jak i wierzyciela do prawidłowości tych ustaleń, nie zaś istnienia samego obowiązku istnienia opłaty samej w sobie.

Problem badawczy zaś stanowi ukazanie na podstawie studium przypadku na przestrzeni czasu i obowiązania dwóch stanów prawnych, czy komornicy jako funkcjonariusze publiczni naruszają zasady pogłębiania zaufania uczestnika postępowania do władzy publicznej na podstawie wydawanych przez nich orzeczeń dotyczących o kosztach postępowania, w tym kosztach opłaty egzekucyjnej oraz jak zrozumiałe i uzasadniane są te postanowienia.

Komornicy są źle postrzegani nie tylko przez społeczeństwo, ale również przez organy państwa. Jest to spowodowane tym, że ich zadaniem jest wykonywanie orzeczeń sądowych, które stanowią różnorodny wachlarz pod względem ich rodzaju, w tym egzekucja zaległości alimentacyjnych³, wydanie ruchomości oraz postępowania w celu opróżnienia i wydania nieruchomości czy też egzekucja należności objętych tytułem wykonawczym.

Głównym zadaniem komornika jako organu egzekucyjnego jest działanie w charakterze organu władzy publicznej i wykonanie wyroku⁴, lecz również odpowiednia interpretacja przepisów z prawa nie tylko określonego w Kpc, lecz również w innych aktach prawnych, w tym do 2018 roku ustawy z 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (dalej: Uoksie), wielokrotnie nowelizowanej, obecnie ustawy z 28 lutego 2018 r. o komornikach sądowych

³ M. Karcz, W. Maciejko, M. Romańska, *Alimenty*, wyd. 4, CH BECK, 2016 s. 394–418.

⁴ Wyrok WSA w Łodzi z 27.07.2016 r., I SA/Łd 501/16, LEX nr 2100256.

(dalej: Uks) oraz ustawy z 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych (dalej: Ukk), lecz wielu różnych aktów prawnych jak ustawa z 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego.

W celu prawidłowego określania statusu komornika na podstawie aktualnej regulacji w zakresie statusu i usytuowania komornika sądowego wśród innych organów państwowych przyjrzeć się najpierw należy, jaki status posiadał przed 1 stycznia 2019 r., czyli przed wejściem w życie dwóch nowych ustaw, zastępując wielokrotnie nowelizowaną ustawę z 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji.

Nie ulegało wątpliwości, że komornik był, obok sądu, organem sądowno-egzekucyjnym, a więc organem upoważnionym do wykonywania tytułów wykonawczych za pomocą przymusu państwowego. Komornik jako organ egzekucyjny wykonywał powierzone mu funkcje w imieniu państwa. Czynności komornika miały w zasadzie ten sam charakter co czynności egzekucyjne sądu. Powinny być zatem wykonywane w trybie i formie określonej przez przepisy egzekucyjne dla danego rodzaju czynności⁵. Komornik w tym czasie był nie tylko egzekutorem, lecz również funkcjonariuszem publicznym zawsze łączonym z sądem, mimo że kancelarie przez nich prowadzone nie były w budynku sądu, a wręcz nawet w najbliższej jego okolicy.

„W poprzednim stanie prawnym nie budziło wątpliwości, że komornik sądowy, choć nie sprawował wymiaru sprawiedliwości, na płaszczyźnie rozwiązań ustawowych charakteryzował się specyficznym statusem, który w orzecznictwie i doktrynie identyfikowano z organem władzy publicznej, albowiem komornik wykonywał bezpośrednio jej funkcje i zadania i w zakresie swojego działania był wyposażony w możliwość stosowania środków przymusu. Z drugiej strony podkreślano, że poza stosunkiem zatrudnienia komornik prowadzi swoją działalność na własny rachunek, w oderwaniu od zasady budżetowego związania ze Skarbem Państwa”⁶.

⁵ K. Flaga-Gieruszyńska, *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. System Postępowania Cywilnego*, t. 8, CH BECK, 2021, s. 282–286.

⁶ A. Antkiewicz, *Komentarz do ustawy o komornikach sądowych*, [w:] *Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Kodeks Etyki Zawodowej Komornika Sądowego. Komentarz*, art. 2, red. M. Świeczkowska-Wójcikowska, J. Świeczkowski, Warszawa 2020.

Trudności w interpretacji i stosowaniu przepisów dotyczących postępowania egzekucyjnego

Na każdym polu egzekucji, począwszy od wszczęcia postępowania i prawidłowego zawiadomienia dłużnika o tym fakcie, skończywszy na wydawanych przez komornika orzeczeniach ustalających koszty postępowania (w tym opłaty stosunkowej będącej wynagrodzeniem, często kontrowersyjnym, komornika), pojawia się problem interpretacji i stosowania przepisów prawa. Sama tematyka postępowania egzekucyjnego jest mocno zawiła oraz komentarze mimo swojej obszerności oraz liczne orzeczenia sądowe nie wprowadzają jednej linii orzeczniczej. Wręcz często mówi się o szkole warszawskiej, podwarszawskiej, białostockiej czy też wrocławskiej, gdzie przy tym samym rodzaju sprawy są one prowadzone w inny sposób oraz ewentualne orzeczenia wydane przez sądy są różne.

Zawód komornik

Komornicy sądowi utrzymują prowadzone przez siebie kancelarie dzięki właśnie tym opłatom. Opłaty egzekucyjne można porównać jako wartość dodana do długu ze względu na ich dodany charakter, czyli opłata jest dodawana do wielkości zadłużenia dłużnika i jest pobierana właśnie od niego. Obecnie do egzekucji wykorzystywane są specjalistyczne oprogramowania mające na celu poprawne wyliczenie zaległości. W teorii wszystko jest dopracowane oraz komornicy dają rękojmię prawidłowego wyliczenia stanu zaległości – za co pobierają opłaty w przypadku skutecznej egzekucji⁷.

Do analizy wybrano dwa przypadki spraw prowadzonych przez komorników – pierwszy za czasu obowiązywania Uoksie, drugi zaś za czasu obowiązywania nowych ustaw, których celem była szybka derogacja i „zmiana fundamentalna związana z zupełnie nowymi ustawami, które będą w sposób precyzyjny regulować funkcjonowanie komorników. Tak aby z jednej strony zlikwidować liczne patologie, które często opisywane były w mediach, a z drugiej strony sprawić, aby instytucja komornika działała bardzo sprawnie”, co podkreślił Minister Sprawiedliwości Prokurator Generalny Zbigniew Ziobro.

⁷ Ustawa z 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych.

Zgodnie z ustawą w sposób istotny zwiększone zostają uprawnienia nadzorcze i kontrolne Ministra Sprawiedliwości nad komornikami. Będzie on mógł, w ramach postępowania administracyjnego, z urzędu podejmować działania prowadzące nawet do usunięcia komornika z zajmowanego stanowiska, a wcześniej do zawieszenia go w czynnościach, jeśli komornik rażąco naruszy prawo⁸.

W przestrzeni publicznej istnieją zagadnienia, które są przez niektóre osoby niechętnie podejmowane, przez inne są zaś tematami wiodącymi ze względu na charakter polityczny czy też populizm. Rocznie w Polsce wydawanych jest kilka milionów nakazów komorniczych. Według oficjalnych statystyk prowadzonych przez Ministerstwo Sprawiedliwości tylko w trybie elektronicznego postępowania upominawczego (EPU) w 2020 roku wydano 1.516.277 nakazów zapłaty, w pozostałych sądach zaś w 2020 roku zakończono 18.144 postępowania o opróżnienie i wydanie nieruchomości poprzez wydane wyroki⁹. Według Krajowej Izby Komorniczej w Polsce działa 1.858 komorników¹⁰, natomiast liczba ich systematycznie rośnie przez powołania młodych asesorów.

Tabela 1. Liczba wydanych nakazów zapłaty w elektronicznym postępowaniu upominawczym w latach 2015–2020

Table 1. Number of payment orders issued in electronic writ proceedings in 2015–2020

Liczba wydanych nakazów	2.002.303	1.084.153	1.823.277	1.419.190	1.482.845	1.516.277
Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020

Źródło: www.isws.ms.gov.pl/pl/baza-statystyczna/opracowania-wieloletnie

Przy takiej skali należy zwrócić szczególną uwagę na ewentualne nadużycia mogące pojawić się w zawodzie, który już i tak nie ma poszanowania oraz zaufania społecznego mimo wieloletnich starań Izby Komorniczej, zmian osobowych w jej strukturach.

W tym miejscu należy podkreślić, że znakomita większość komorników wykonuje swoje obowiązki w sposób rzetelny, nienaruszający obowiązujących przepisów prawa, w tym etyki zawodowej.

⁸ www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/przelomowe-zmiany-w-sluzbie-komornikow-nowe-ustawy-wchodza-w-zycie [dostęp: 25.05.2021].

⁹ <https://isws.ms.gov.pl/pl/baza-statystyczna/opracowania-wieloletnie/> [dostęp: 25.05.2021].

¹⁰ www.komornik.pl/?page_id=189 [dostęp: 25.05.2021].

Stan prawny kazusu na podstawie Ustawy o komornikach sądowych i egzekucji

Zgodnie z Uoksie, w tym art. 1, komornik sądowy, zwany dalej „komornikiem”, jest funkcjonariuszem publicznym działającym przy sądzie rejonowym oraz zgodnie z art. 49.1. Ustawy o Komornikach, w sprawach o egzekucję świadczeń pieniężnych komornik pobiera od dłużnika opłatę stosunkową w wysokości 15% wartości wyegzekwowanego świadczenia, jednak nie niższej niż 1/10 i nie wyższej niż trzydziestokrotna wysokość przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego. Jednakże w przypadku wyegzekwowania świadczenia wskutek skierowania egzekucji do wierzytelności z rachunku bankowego, wynagrodzenia za pracę, świadczenia z ubezpieczenia społecznego, jak również wypłacanych na podstawie przepisów o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, zasiłku dla bezrobotnych, dodatku aktywizacyjnego, stypendium oraz dodatku szkoleniowego, komornik pobiera od dłużnika opłatę stosunkową w wysokości 8% wartości wyegzekwowanego świadczenia, jednak nie niższej niż 1/20 i nie wyższej niż dziesięciokrotna wysokość przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego.

Nadto komornikowi należało się wynagrodzenie z innych tytułów, np. poszukiwania majątku dłużnika, w przypadku gdy wierzyciel nie był w stanie go wskazać komornikowi, opłaty od odnalezienia majątku¹¹ czy też opłaty w przypadku najcięższego postępowania, czyli często wieloletniego postępowania o opróżnienie i wydanie nieruchomości (eksmisja)¹².

Mimo określonej w ustawie wysokości tych opłat dłużnikowi przysługiwało prawo do tak zwanego miarkowania opłaty egzekucyjnej. Niestety każdy wniosek dłużnika o miarkowanie opłaty był rozpatrywany przez sąd w formie skargi, komornik sam nie mógł obniżyć opłaty egzekucyjnej, nawet gdyby faktycznie uznał to za stosowane. Przykładem może być szybka spłata postępowania przez dłużnika.

¹¹ Art. 53a. Ustawa z 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji.

¹² T. Ereciński, H. Pietrzkowski, [w:] T. Ereciński, H. Pietrzkowski, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, Postępowanie egzekucyjne*, art. 1046, t. 5, wyd. 5, Warszawa 2016.

Komornik, mimo że jest funkcjonariuszem publicznym, jest także osobą prowadzącą działalność gospodarczą. Ze wspomnianych opłat komornik utrzymywał nie tylko siebie, lecz często liczne zasoby ludzkie w swojej kancelarii, dlatego większość wniosków o miarkowanie¹³ opłaty spotykała się z jej odrzuceniem. Takie stanowisko w większości przypadków popierały również sądy oddalające takie wnioski i utrzymujące ustalone opłaty przez komorników, wprowadzając pewien kanon do linii orzeczniczej, jak również przedstawiały je w swym orzecznictwie zarówno Trybunał Konstytucyjny, jak i Sąd Najwyższy. Oznacza to, iż opłaty egzekucyjne uzyskane w sprawach zakończonych skuteczną egzekucją mają umożliwiać również pokrywanie kosztów postępowań egzekucyjnych, w których nie dochodzi do zaspokojenia wierzyciela, jednak stanowią koszt dla komornika.

Stan faktyczny kazusu na podstawie Ustawy o komornikach sądowych i egzekucji

Dłużnik prowadzący działalność gospodarczą, zatrudniający stale ponad dziesięć osób, w związku niewypłaceniem przez jego dłużnika zobowiązania za wykonaną pracę, sam popadł w długi. Jego wierzyciel, będąc w posiadaniu tytułu wykonawczego, skierował sprawę do komornika. Komornik dokonał zajęć rachunków bankowych oraz zajęcia przyszłej wierzytelności u jednego z kontrahentów dłużnika, czym wyegzekwował całe roszczenie oraz wydał postanowienie o kosztach egzekucyjnych.

W postanowieniu organ egzekucyjny ustalił swoje wynagrodzenie oraz w lakoniczny, niejasny sposób je uzasadnił. Dłużnik złożył wniosek o obniżenie opłaty egzekucyjnej¹⁴ ustalonej w postanowieniu komornika. Do wniosku dłużnik dołączył dokumenty potwierdzające jego trudną sytuację materialną. Dodatkowo zostało złożone oświadczenie o złej sytuacji finansowej dłużnika, czym spełnił on określoną w art. 49 ust. 10 Uoksie przesłankę obniżenia opłaty egzekucyjnej. Ponadto według dłużnika spełniona

¹³ D. Merchel, Z. Merchel, *Kilka uwag na temat obniżenia opłaty egzekucyjnej*, PPE 2013/4-6/4-31.

¹⁴ Ł. Zamojski, *Miarkowanie opłaty egzekucyjnej*, PS 2014/11-12/121-143.

została również inna przesłanka obniżenia opłaty egzekucyjnej określona we wskazanym przepisie, dotycząca nakładu pracy komornika. W niniejszej sprawie działania komornika sprowadziły się do prostych, szablonowych czynności przy użyciu profesjonalnego programu wykorzystującego gotowe szablony pism. Sąd doszedł do wniosku, że wniosek należało oddalić, gdyż „przyjmując przeciwny pogląd, doszłoby do sytuacji, w której każda skuteczna egzekucja stanowiłaby przesłankę do obniżenia opłaty”. W omawianym przypadku mimo wystąpienia przesłanek, o których mowa w art. 49 ust. 10 Uoksie, używając przytoczonego powyższej kanonu, oddalił wniosek o obniżenie opłaty, wręcz ukazując komornika jako szybko działającego i sprawnego organu sądowego¹⁵.

Zmiany w egzekucji

Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji z 1997 r. składała się ze stu dziesięciu artykułów. Jej częściami składowymi były między innymi przepisy ogólne, powoływanie i odwoływanie komorników, opłaty egzekucyjne, dochód komorników oraz ich nadzór. W jej miejsce ustawodawca przy okazji zapowiadanej reformy sądownictwa dokonał zmiany w postępowaniu egzekucyjnym przez zastąpienie jej i wprowadzenie dwóch ustaw – ustawy o komornikach sądowych, opisując między innymi zakres obowiązków komornika, sposób jego powoływania, oraz ustawy o kosztach komorniczych, oddzielając od siebie te zagadnienia. Oba akty miały wzajemnie współgrać i się uzupełniać oraz stać się aktem prawnym dopasowanym do obecnych czasów, potrzeb wierzycieli, właściwego zabezpieczenia praw dłużników. Według Ministerstwa Sprawiedliwości bowiem „komornicy wykonują (...) swoje czynności wyłącznie w oparciu o przymus państwowy i w tym zakresie korzystają z określonych atrybutów władzy oraz z pomocy organów Rzeczypospolitej. W takim stanie czerpali w całości dochody z opłat egzekucyjnych, nie oddając ich nawet w najmniejszej części państwu, dzięki któremu mogli dokonywać czynności. Obecnie komornicy nie będą już

¹⁵ M. Domagalski, *Superścieżka miarkowania komornika*, Rzeczposp. PCD 2013, nr 5, s. 28.

»przedsiębiorcami« działającymi na własną rękę, lecz przywrócona im zostanie rola funkcjonariuszy publicznych – we właściwym tego słowa znaczeniu – bo wynagradzanych ze środków publicznych”¹⁶.

Stan prawny kazusu na podstawie Uks i Ukk

Na podstawie Ukk komornik jest funkcjonariuszem publicznym działającym przy sądzie rejonowym. Komornik podlega nadzorowi sądu oraz nadzorowi odpowiedniego prezesa sądu rejonowego, przy którym działa. Komornik przy wykonywaniu zadań kieruje się dobrem wymiaru sprawiedliwości oraz interesem publicznym¹⁷. Na podstawie Uks komornik w postanowieniu w przedmiocie kosztów komorniczych oznacza ich wysokość z rozbiem na poszczególne rodzaje opłat i wydatków oraz wskazuje, do jakiej wysokości i przez kogo zostały uiszczone, a w razie konieczności wskazuje osobę, którą one obciążają¹⁸.

Uzasadnienie postanowienia w przedmiocie kosztów komorniczych zawiera szczegółowe wyliczenie powstałych kosztów komorniczych wraz z dokładnym określeniem sposobu ich obliczenia, określenie czynności lub zdarzeń stanowiących podstawę ich ustalenia oraz wskazanie podstawy prawnej¹⁹.

Biorąc pod uwagę obecne zapisy prawne, została wprowadzona transparentność dochodów komorników. Jednakże art. 149.1. Ukk stanowi, że „Opłata egzekucyjna stanowi niepodatkową należność budżetową o charakterze publicznoprawnym pobieraną za czynności, o których mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1 i 2, na zasadach określonych w ustawie z 28 lutego 2018 r. o kosz-

¹⁶ www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/przelomowe-zmiany-w-sluzbie-komornikow-nowe-ustawy-wchodza-w-zycie [dostęp: 25.05.2021].

¹⁷ J. Szachta, [w:] *Komentarz do ustawy o komornikach sądowych* [w:] *Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Kodeks Etyki Zawodowej Komornika Sądowego. Komentarz*, art. 174, red. M. Świeczkowska-Wójcikowska, J. Świeczkowski, Warszawa 2020.

¹⁸ Art. 770¹. Ustawa z 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego.

¹⁹ M. Uliasz, *Uzasadnienia, zawiadomienia i wezwania*, [w:] *Zasada jawności sądowego postępowania egzekucyjnego w dobie informatyzacji*, Warszawa 2019.

tach komorniczych (Dz.U. poz. 770). 2. Uzyskane opłaty egzekucyjne, po potrąceniu wynagrodzenia prowizyjnego komornika, stanowią dochód budżetu państwa i podlegają przekazaniu na rachunek, o którym mowa w art. 196 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. z 2017 r. poz. 2077 oraz z 2018 r. poz. 62), urzędu skarbowego właściwego ze względu na siedzibę kancelarii, w terminie do 5 dnia miesiąca kalendarzowego następującego po miesiącu, w którym zostały uzyskane”.

Ten zapis prawdopodobnie miał na celu zabezpieczenie kwot uzyskanych z egzekucji, lecz *expressis verbis* wskazuje, że wszystkie kwoty, które są pobierane jako dochód komornika, stanowią dochód budżetu państwa.

Stan faktyczny kazusu według Ukk i Uks

Przedsiębiorca, z branży której przyjętymi standardami są odroczone terminy płatności ze względu na ich wielkość oraz przepływy od zlecającego, zalegał z płatnościami dla wierzyciela. Wierzyciel, rozumiejąc sytuację swojego dłużnika, po wydanym wyroku zawarł porozumienie o spłacie w ratach z ustalonymi terminami płatności.

Dłużnik mimo trudności finansowych wywiązywał się z tego porozumienia, niestety nie dochowując terminu płatności kilku rat. Wierzyciel skierował tytuł wykonawczy egzekucji. Dłużnik, zanim komornik wszczął postępowanie i prawidłowo zawiadomił o tym fakcie, dokonywał dalszych wpłat bezpośrednich do wierzyciela. Po odebraniu zawiadomienia o wszczęciu egzekucji spłacił całość zobowiązania z pominięciem organu egzekucyjnego. Komornik wydał postanowienie o ustaleniu swojego wynagrodzenia w związku ze skutecznym postępowaniem prowadzonym przez niego.

Komornik wydał postanowienie, w którym ustalił opłaty stosunkowe, lecz nie wykazał sposobu wysokości ich wyliczeń, tj. od jakich kwot składowych zostały one naliczone, w jakich datach oraz na co zostały zaliczone. Komornik jedynie ograniczył się do wskazania procentowego ustalenia opłaty oraz wskazania jako podstawy ustalenia opłaty artykułu niewskazującego dokładnej podstawy prawnej.

Rodzi to pewien niepokój, że komornik jako funkcjonariusz publiczny i organ sądowy ustala opłaty tylko i wyłącznie na podstawie znanych mu faktów bez możliwości weryfikacji przez stronę postępowania w tym wypadku zarówno dłużnika, jak i samego wierzyciela²⁰.

W tym miejscu należy zwrócić uwagę, że komornik nie od wszystkich kwot pobiera opłatę egzekucyjną²¹, sposób zarachowania tych wpłat zaś jest nieznan. Komornik powinien był wydać postanowienie, w którym określono by o umorzeniu części lub całości postępowania i powinno być orzeczenie o kontynuowaniu postępowania co do pozostałej kwoty wraz z jej wskazaniem lub umorzeniu postępowania w całości, czego nie uczynił.

Według skarżącego komornik jako funkcjonariusz publiczny winien całym swoim zachowaniem i postępowaniem być przykładem nie tylko znajomości prawa, lecz także powinien na mocy art. 13 § 2 Kpc w związku z art. 5 Kpc stronę pouczyć i swoje czynności uzasadnić.

Uzasadnienie do postanowienia postępowania egzekucyjnego zawierało kilka lakonicznych zdań stanowiących podstawową bazę z programu, na podstawie której piszący postanowienie ma ustalone strony, rubrum pisma oraz podstawowy tekst do uzasadnienia²². Organ egzekucyjny nie powinien ograniczać się do wpisania kwoty kosztów oraz wydruku wzoru postanowienia, lecz taki wzór postanowienia powinien stanowić jedynie pomoc w prawidłowym rozpisaniu postanowienia z właściwym uzasadnieniem²³.

Zwrócić uwagę należy na fakt, że komornik winien nie tylko wskazać w postanowieniu kwotę, podając do tego podstawę prawną, tj. art. 49 Ukk, lecz także należy odpowiednio kwotę uzasadnić. Wykazanie tej kwoty bez prawidłowe-

²⁰ K. Flaga-Gieruszyńska, *Rozdział i komornicy sądowi*, [w:] *Postępowanie egzekucyjne, komornicy sądowi, koszty egzekucyjne*, red. J. Gołaczyński, Warszawa 2019.

²¹ R. Fronczek, [w:] W. Grajdura, M. Uliasz, R. Fronczek, *Komentarz do ustawy o kosztach komorniczych*, [w:] *Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Kodeks Etyki Zawodowej Komornika Sądowego. Komentarz*, art. 4, Warszawa 2020.

²² I. Gil, *Rozdział 1. Wymogi formalne pozwu i odpowiedzi na pozew w postępowaniu zwykłym oraz postępowaniu odrębnym w sprawach gospodarczych*, [w:] *Regulacje służące usprawnieniu cywilnego postępowania rozpoznawczego*, red. I. Gil, Warszawa 2020.

²³ M. Simbierowicz, T. Skoczylas, [w:] *Komentarz do ustawy o kosztach komorniczych*, [w:] *Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*, wyd. I zaktualizowane, art. 23, red. M. Świtkowski, LEX/el. 2019.

go uzasadnienia może rodzić niepokój u strony postępowania co do obciążenia kosztami bez ich dokładnego rozpisania na poszczególne składniki. Należy wskazać, że komornik nie wykazał, od jakich kwot, w jakiej wysokości oraz w jakich datach były te kwoty przekazane. Ustalenia są o tyle istotne, że zgodnie z art. 29 Ukk ustawodawca wyraźnie rozdzielił ustalenie wysokości tych opłat, chociażby biorąc pod uwagę terminy wpłat. Niewykazanie tego wyliczenia przez komornika w uzasadnieniu nie daje zarówno dłużnikowi, jak i wierzycielowi możliwości weryfikacji pracy komornika. Według dłużnika, który złożył skargę na postępowanie na podstawie tego postanowienia, nawet biegły sądowy z zakresu rachunkowości nie byłby w stanie dokonać tych ustaleń, czym komornik naruszył kolejne podstawowe zasady postępowania cywilnego, jakimi są zasada pogłębiania zaufania uczestników postępowania do władzy publicznej oraz zasada jawności postępowania poprzez niezłączenie do tego postanowienia odpisu wniosku wierzyciela, na który komornik się powołuje w swoim postanowieniu.

Doręczenie takiego odpisu wniosku wierzyciela jest o tyle zasadne, że dłużnik nie ma możliwości weryfikacji, czy komornik prawidłowo w ogóle zastosował zasadę obciążenia dłużnika kosztami (art. 29 § 1 Ukk), czy też nie zaistniały przesłanki do obciążenia wierzyciela tymi kosztami zgodnie z art. 29 § 3 Ukk oraz w jakiej wysokości.

W tym miejscu podkreślamy, że komornik w tym postanowieniu jedynie wskazał jako podstawę ustalenia kosztów art. 49 Ukk, który w tym przypadku nie miał zastosowania ze względu na czas wszczęcia przez komornika postępowania – obowiązywanie ustaw²⁴ Ukk i Uks, nie dając możliwości ustalenia pewnych kosztów komornikowi i podkreślając tym faktem brak jawności postępowania.

W podobnych sprawach obecnie skargi są oddalane po tym, jak komornik dopiero odpowie na zarzuty uczestnika postępowania w sposób podobny jak za czasów obowiązywania poprzedniej ustawy w następujący sposób (tu przykład orzeczenia z wyszczególnioną różnicą): „(...) w pełni zgodzić się należy również ze stanowiskiem, iż opłaty egzekucyjne mają charakter należności publicznoprawnych przeznaczonych na utrzymanie aktualnie obowiązującego systemu egzekucji oraz stanowią dochód budżetu państwa. Ozna-

²⁴ <https://legalis.pl/pojecia-wejscie-w-zycie-i-obowiazywanie-uchwaly-sa-tozsame/> [dostęp: 25.05.2021].

cza to, iż opłaty egzekucyjne uzyskane w sprawach zakończonych skuteczną egzekucją mają umożliwić również pokrywanie kosztów postępowań egzekucyjnych, w których nie dochodzi do zaspokojenia wierzyciela”. Niestety do dnia napisania artykułu sąd nie rozpatrzył skargi strony postępowania.

Podsumowanie

Celem przedmiotowego opracowania nie było jedynie przybliżenie tego trudnego zawodu²⁵ wymagającego nie tylko znajomości prawa, ale też dużej odporności psychicznej. Na podstawie analizy stanu prawnego w Polsce ukazano pracę komornika pod kątem możliwości nadużyć ze strony organów egzekucyjnych w związku z wydanymi przez nich postanowieniami o wysokości opłat egzekucyjnych i braku możliwości poprawnej weryfikacji przez uczestnika postępowania, co może prowadzić do naruszenia zasady pogłębiania zaufania uczestnika postępowania do władzy publicznej na podstawie wydawanych przez nich orzeczeń.

Mimo że komornicy są przedstawicielami organów państwa, są osobami prowadzącymi działalność gospodarczą, lecz cały czas pozostają na liście zawodów reglamentowanych. Na przestrzeni nowelizacji ustawy, a wręcz jej zastąpienia nowymi, ustawodawca wyraźnie podkreśla fakt, że komornik był i cały czas pozostaje funkcjonariuszem publicznym.

Ukazane studia przypadku na przestrzeni kilku lat oraz obowiązywania różnych stanów prawnych przedstawiają, że mimo działań ustawodawcy, właściwych organów izb komorniczych kontrolujących pracę komorników głównym ich zadaniem jest kontrola przestrzegania przez nich przepisów prawa oraz nieprzekraczania nadanych im szerokich uprawnień. W tym momencie należy zaznaczyć, że komornicy, wykonując swoje czynności zawodowe, mają dostęp do wielu sposobów możliwości zbierania i przetwarzania danych nieosobowych wrażliwych²⁶, jak również

²⁵ https://www.komornik.pl/?page_id=183#menu [dostęp: 25.05.2021].

²⁶ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE [dostęp: 25.05.2021].

nadano im dostęp do uzyskania informacji objętych tajemnicą bankową i ubezpieczeniową. Dlatego należałoby zwrócić uwagę na szczególnie wybór ludzi, którzy zajmują te stanowiska²⁷.

Wniosek o charakterze *de lege ferenda* zmierza w kierunku ustalenia przez ustawodawcę celu wydawania postanowień i określenia minimalnych warunków, jakie orzeczenie komornika ma spełniać. Przykładem może być uzasadnienia sądu, które w sposób precyzyjny określają, co ma zawierać takie uzasadnienie. Ten ciężar mógłby być przerzucony na właściwą Izbę Komorniczą i stać się elementem obowiązkowego szkolenia w ramach nie tylko aplikacji komorniczej, lecz stać się także elementem obowiązkowych szkoleń zawodowych²⁸.

W tym zakresie wydaje się również właściwe postulowanie do ustawodawcy, aby nie tylko formalnie eliminować tego typu postępowania i zachowania tej grupy zawodowej, lecz również poprzez zmiany w szkoleniu – aplikacji komorniczej²⁹, w celu przejścia postawy do składania prawidłowych i pełnych wyjaśnień, nie tylko na wezwanie, ale także na każdym etapie postępowania. Możliwe zwrócenie tego zagadnienia już na etapie szkolenia może nie tylko doprowadzić do prawidłowego uzasadniania, a wręcz do uświadomienia obowiązku stosowania różnych zasad w celu pogłębiania zaufania uczestnika postępowania do władzy publicznej na przykładzie tego zawodu.

²⁷ Wyrok NSA z 27.06.2019 r., II GSK 2804/17, LEX nr 2702109.

²⁸ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 24 stycznia 2019 r. w sprawie minimum szkoleniowego komorników sądowych i asesorów komorniczych oraz sposobu dokumentowania wykonywania przez nich obowiązku podnoszenia kwalifikacji zawodowych.

²⁹ <https://www.izba.warszawska.komornik.pl/aplikacja-komornicza/regulamin-aplikacji-komorniczej> [dostęp: 25.05.2021].

Bibliografia

- Antkiewicz A. (2020). *Komentarz do ustawy o komornikach sądowych*, [w:] *Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Kodeks Etyki Zawodowej Komornika Sądowego. Komentarz*, red. M. Świeczkowska-Wójcikowska, J. Świeczkowski, Warszawa, art. 2, WKP 2020
- Domagalski M., *Superścieżka miarkowania komornika*, Rzeczposp. PCD 2013, nr 5, s. 28
- Ereciński T., Pietrkowski H. (2016). *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Postępowanie egzekucyjne*, t. V, art. 1046, T. Ereciński, H. Pietrkowski, wyd. 5, Warszawa
- Flaga-Gieruszyńska K. (2021). *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. System Postępowania Cywilnego*, t. 8, Wydawnictwo CB BECK, s. 282–286
- Flaga-Gieruszyńska K. (2019). *Rozdział i komornicy sądowi* [w:] *Postępowanie egzekucyjne, komornicy sądowi, koszty egzekucyjne*, red. J. Gołaczyński, Warszawa, WKP 2019
- Flaga-Gieruszyńska K., Zieliński A. (2019). *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, wyd. 10
- Fronczek R. (2020) *Komentarz do ustawy o kosztach komorniczych* [w:] *Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Kodeks Etyki Zawodowej Komornika Sądowego. Komentarz*, Grajdura W., Uliasz M., Warszawa, art. 4, WKP 2020
- Gil I. (2020). *Wymogi formalne pozwu i odpowiedzi na pozew w postępowaniu zwykłym oraz postępowaniu odrębnym w sprawach gospodarczych* (rozdział 1), [w:] *Regulacje służące usprawnieniu cywilnego postępowania rozpoznawczego*, red. I. Gil, Warszawa
- Karcz M., Maciejko W., Romańska M. (2016). *Alimenty*, wyd. 4, CH BECK, s. 394–418
- Merchel D., Merchel Z. (2013). *Kilka uwag na temat obniżenia opłaty egzekucyjnej*, PPE 4–6, s. 4–31
- Simbierowicz M., Skoczylas T. (2019). *Komentarz do ustawy o kosztach komorniczych*, [w:] *Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*, art. 23, wyd. 1 zaktualizowane, red. M. Świtkowski, LEX/el.
- Szachta J. (2020). *Komentarz do ustawy o komornikach sądowych*, [w:] *Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Kodeks Etyki Zawodowej Komornika Sądowego. Komentarz*, art. 174, red. M. Świeczkowska-Wójcikowska, J. Świeczkowski, Warszawa

- Uliasz M. (2019). *Uzasadnienia, zawiadomienia i wezwania*, [w:] *Zasada jawności sądowego postępowania egzekucyjnego w dobie informatyzacji*, Warszawa
- Zamojski Ł. (2014). *Miarkowanie opłaty egzekucyjnej*, PS 11–12, s. 121–143

Źródła prawa

- Ustawa z 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. 1964 nr 16, poz. 93)
- Ustawa z 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. 1960, nr 30 poz. 168)
- Ustawa z 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. 1997 nr 133 poz. 882)
- Ustawa z 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (Dz.U. 2018 poz. 771)
- Ustawa z 22 marca 2018 r. o kosztach komorniczych (Dz.U. 2018 poz. 770)
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE
- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 24 stycznia 2019 r. w sprawie minimum szkoleniowego komorników sądowych i asesorów komorniczych oraz sposobu dokumentowania wykonywania przez nich obowiązku podnoszenia kwalifikacji zawodowych (Dz.U. 2019 poz. 216)

Orzecznictwo

- Wyrok WSA w Warszawie z 08.12.2010 r., VIII SA/Wa 640/10, LEX nr 760393
- Wyrok NSA z 27.06.2019 r., II GSK 2804/17, LEX nr 2702109
- Wyrok WSA w Łodzi z 27.07.2016 r., I SA/Łd 501/16, LEX nr 2100256

Źródła netograficzne

- <https://legalis.pl/pojecia-wejscie-w-zycie-i-obowiazywanie-uchwaly-sa-tozsame/> [dostęp: 25.05.2021]
- https://www.komornik.pl/?page_id=183#menu/ [dostęp: 25.05.2021]
- <https://www.izba.warszawska.komornik.pl/aplikacja-komornicza/regulamin-aplikacji-komorniczej> [dostęp: 25.05.2021]

<https://isws.ms.gov.pl/pl/baza-statystyczna/opracowania-wieloletnie/>

www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/przelomowe-zmiany-w-sluzbie-komornikow-nowe-ustawy-wchodza-w-zycie [dostęp: 25.05.2021]

www.komornik.pl/?page_id=189 [dostęp: 25.05.2021]